

Gospodarski Glasnik

za Štajersko.

List za gospodarstvo in umno kmetijstvo.

Izdaja ces. kr. kmetijska družba na Štajerskem.

List velja na leto 4 krone.

Udje družbe prispevajo na leto 2 kroni.

Udje dobé list zastoj.

Vsebina: Štetje kmetijskih obratov končano. — Leto 1909 kot vinsko leto. — Pokončevanje „grozdnega sukača“ ali „kiseljaka“. — Pridelovanje dveletne detelje. — Poraba rožja kot živinska krma. — Kako je ravnati s porjavelim vinom? — Na dolgo krmiti, na kratko nastiljati! — Zborovanja podružnic. — Iz podružnic. — Uradno. — Tržna poročila. — Zadruga: Poročila zveze gospodarskih zadrug na Štajerskem. — Oznanila.

C. kr. kmetijska družba za Štajersko.

Vabilo na 87. občni zbor c. kr. kmetijske družbe za Štajersko

ki se vrši dne 16. in 17. marca 1910 v
stanovski hiši (Landhaus) v Gradcu.

Začetek dne 16. marca ob štirih popoldne.

Dnevni red za 16. marec 1910:

1. Otvoritev zborovanja po predsedniku.
2. Naznanitev zastopnikov tujih korporacij.
3. Naznanitev odposlancev podružnic.
4. Volitev dveh overovateljev.
5. Predlogi revizijskega odbora glede
 - a) proračuna za leto 1910.;
 - b) računskega zaključka za leto 1909.
 - c) upravnega poročila za leto 1909.
6. Volitev revizijskega odseka za prihodnje leto.
7. Predlogi osrednjega odbora in podružnic.

Dnevni red za 17. marec 1910:

1. Nadaljevanje razprav o predlogih podružnic.
2. Prisodba nagrad in odlikovanj društvenikom, ki so si stekli posebne zasluge za kmetijstvo.

§ 25., točka 7., odstavek 2., družbinih pravil določuje, da se morajo staviti predlogi za odlikovanja, kakor sploh vsi predlogi, o katerih se naj razpravlja na občnem zboru, najpozneje štiri tedne pred zborovanjem, ker bi se sicer na iste oziralo šele na prihodnjem drugem občnem zboru. Vse stavljene predloge je treba obširno utemeljevati.

Pri nasvetih za odlikovanja se mora strogo ozirati na določbe § 44. družbinih pravil.

V Gradcu, dne 7. decembra 1909.

Od osrednjega odbora c. kr. kmetijske družbe za Štajersko:

Predsednik: Generalni tajnik:

Grof Edmund Attems l. r. Franc Juvan l. r.

Štetje kmetijskih obratov končano.

Ze pretečeno leto smo v tem listu poročali o štetju gospodarskih obratov po kmetih. Tedaj je šlo za oceno v posameznem zvezku izešlih „Začasnih rezultatov“, h katerim so bile pripojene nekatere kritične opombe. Sedaj je ves material, dobljen pri štetju, za vse kronovine dodelan in končne tablice so s potrebnim besedilom izšle v 83. zvezku zbornika „Österreichische Statistik“.

Da se je obsežno gradivo pokazalo kolikor mogoče pregledno, se je kot najmanjša krajevna enota vzel politični okraj. Vendar pa se je poskrbelo, da imajo zanimanci podatke o razdelitvi površine in vrst kulture kakor tudi o delovnem osebju, razdeljene po sodnijskih okrajih na razpolago. To gradivo leži v rokopisu pri c. kr. centralni statistični komisiji. Posebno pa moramo pozdravljati dejstvo, da so podatki sestavljeni tudi po naravnih skupinah. Razdelitev po naravnih skupinah igra — kakor po drugih kronovinah — tudi na Štajerskem pri presojanju gospodarskih vprašanj veliko ulogo in zato bi se morala statistika nanjo vedno ozirati. Za štajerske razmere je znana delitev na Gornje, Srednje in Spodnje Štajersko za ilustracijo naravnega in dejanskega gospodarskega položaja neizogibno potrebna. Zato se v vseh publikacijah deželnega statističnega urada redno rabi in se je sprejela tudi v statistična poročila c. kr. poljedelskega ministrstva o žetvah.

Pri razdelitvi tabel je tvorila razdelitev obratov po velikosti in vrsti kulture podlago. Ta kombinacija se je rabila pri vseh drugih poizvedovanjih (o pravnem vzroku porabe zemlje, številu rabne živine, raba strojev, obratovo osebje, zveza z drugimi obrati in delom za zaslužek, zveza s služnostmi i. t. d.) in se vleče kakor rdeča nit skozi vse tablice.

Obsežnost posameznih vrst kulture po svoji površini se z ozirom na netočne podatke ni mogla vsprejeti v to gradivo, dasi se je to iz kraja nameravalo in dasi bi tako dobili značilne podatke za presojo gospodarstva. Tablice torej nimajo nikakih podatkov o velikosti posameznih delov kulture, nasprotno pa se je vzela za podlago zelo obširna raz-

delitev po velikosti, kjer so se sprejeli obrati po skupni površini in po velikosti produktivnega, kmetijskega, logarskega, poljskega in travniškega površja. Samo velika posestva (nad 100 ha) imajo tudi razdelbo po posameznih vrstah kulture. Tukaj so poizvedovalci izhajali od mnenja, da daje splošno večja inteligenca lastnikov velikih obratov večje jamstvo za pravilne podatke o velikosti površja.

S stališča alpskega agrarnega politika moramo obžalovati, da se pri poizvedovanju nameravana določitev velikosti površja planš in pašnikov ni dala dognati. Saj posvečajo ravno planšarskemu gospodarstvu v zadnjem času vsi na njem zanimani činitelji večjo pozornost. Vsaj nekaka podlaga za presojo števila in razsežnosti te vrste obratov bi se s tem ustvarila in na ta način bi se zgodile nekake predpriprave za izvršitev nameravane statistike planš.

Skupno se je s štetjem gospodarskih obratov dognalo 2,856.349 obratov, od katerih jih je na Štajerskem 150.426. Sicer moramo pri tem povdarjati, da je — kakor pač sploh pri vsakem štetju obratov — v tej razmeroma zelo veliki množici gospodarskih in tehniških enot kmetijskega in logarskega produciranja zbrana zelo neenotna masa z edinega skupnega stališča, da se je v vsakem slučaju gospodarilo z neko, dasi mogoče zelo malo površino zemlje. Razna nasprotja so v tej veliki svoti skrita — nasprotja, kakor jih pač ustvarja lega, podnebje, zemlja, vrsta in način gospodarjenja, sestava in obdelava kulturnih vrst in ne v zadnji meri in vrsti osebne lastnosti gospodarja. Temu primerno je zelo obsežno gradivo podano tako, da so obrati zelo bogato in podrobno razdeljeni po raznih načelih.

Če primerjamo te podatke z onimi pri štetju obrtnih obratov, se pokaže, da prihaja na Štajerskem na 100 kmetijskih obratov le kakih 39 obrtnih in na sto oseb, ki so zaposlene pri kmetijstvu, le kakih 33 v obrti. S tem se označuje Štajerska v nasprotju z večino drugih kronovin kot pretežno agrarna dežela, dasi se mora priznati, da v razmerju števila kmetijskih in obrtnih obratov in v njih zaposlenih oseb ni še dan edini kriterij, ki bi bil merodajen za tako označbo. Sicer pa se kaže nekaka zveza

obeh gospodarskih struj v velikem številu kmetijskih obratov, ki so zvezani z industrijskimi, domačo industrijo ali obrtnim delom za zaslužek.

Pričakovali bi, da bo število kmetijskih obratov precej enako številu samostojnih kmetovavcev, ki se je dognalo pri štetju poklicov leta 1900. Vendar pa se, če primerjamo oboje število, pokaže precejšna razlika, ker imamo 150.426 obratov, a samo 140.639 samostojnih kmetovavcev in logarjev. To si pač lahko razlagamo s tem, da se mnogi mali kmetovavci, katerih glavni poklic leži na kakem popolnoma drugem gospodarskem polju, pri ljudskem štetju niso upoštevali, ker so svoje kmetovavstvo smatrali za postranski zaslužek in ga torej niso navedli. Zato so lastniki teh obratov v štetju poklicov večinoma navedeni v svojem glavnem poklicu, ki leži izven kmetijstva in ne tudi kot kmetovavci. Zato moramo meniti, da je pri štetju poklicov na Štajerskem dognano število 11.800 kmetovavcev v stranskem poklicu premalo in da se mora pri približnih 10.000 kmetijskih obratih na Štajerskem, ki so v zvezi z obrtjo, kmetijstvo smatrati kot postransko.

Od štetih obratov jih odpada 19.212 na Gornje, 61.996 na Srednje in 69.218 na Spodnje Štajersko: — števila, ki se precej strinjajo s podatki štetja posestev v letu 1896. Čistih vrtnih obratov se je na Gornjem Štajerskem naštel 7, na Srednjem 149 in Spodnjem 11; čistih vinogradnih obratov na Gornjem 1, Srednjem 249 in Spodnjem 1903. V Srednji Štajerski se kaže precejšna premoč logarstva in kmetijstva nad čistim kmetijstvom. Število čistih kmetijstev znaša samo nekaj več ko tretjino mešanih obratov, dočim sta si na Gornjem in Spodnjem Štajerskem obe števili precej enaki.

Zanimivi so podatki razdelitve obratov v treh delih dežele po velikosti produktivne površine posesti razdeljeni: 1. Drobni obrati (pod 2 ha) so na Spodnjem Štajerskem najmočnejši po številu (41,9 odstotka), na Srednjem Štajerskem najslabši (24,4 odstotka); na Gornjem Štajerskem tvorijo približno tretjino vseh obratov. 2. Mali obrati (2—5 ha) so razmeroma najbolj pogosti na Srednjem Štajerskem (26,7 odstotka), redkejši na Spodnjem (21 odstotkov), najbolj redki na Gornjem Štajerskem (14 odstotkov). 3. Ravnotako so srednji obrati (5—20 ha) najbolj pogosti na Srednjem Štajerskem, kjer tvorijo večino vseh kategorij velikosti (36,9 odstotka), na Spodnjem Štajerskem tvorijo 29,5 odstotkov, na Gornjem pa le 23 odstotkov vseh obratov. 4. V kategoriji velikih kmetijskih posestev nadkriljuje Gornje Štajersko ostale dele dežele znatno, ker je ravno cela četrtina teh velikih kmetijskih posestev (20 do 100 ha) v tej kategoriji, dočim jih je na Srednjem Štajerskem le 11,6 odstotka in na Spodnjem celo le 7,3 odstotka. 5. Še bolj jasno je to nasprotje pri veleposestvih (nad 100 ha). Od teh odpada na Gornje Štajersko 6 odstotkov vseh obratov, na Srednje 0,4 in na Spodnje Štajersko 0,3 odstotka.

Če izločimo drobna posestva, ki se z narodnogospodarskega stališča sploh ne morejo šteti v pravem pomenu besede

kot kmetijska posestva, ker so, če si jih dobro ogledamo, vile, letovišča in stanovišča meščanov na deželi, potem lahko rečemo, da sta Srednje in Spodnje Štajersko domovina srednjega in malega kmetovavca, dočim je Gornje Štajersko domovina velikih kmetijskih posestev, ki je v tem oziru po številu prekaša le Koroška.

Dr. Wittschleben.

Leto 1909 kot vinsko leto.

(Navodilo za ravnanje pri trgatvi, stiskanju in kletarjenju).

Rožje je v pretečenem, izredno ugodnem letu dodobra zazorelo, tako da se je letos v spomladi pri rezi lahko raznim vrstam primerno rezalo. Poganki so se zaradi bolj hladnega in deževnega vremena v mesecih marec in april pokazali šele v začetku maja in so se zelo počasno razvijali. Kavrnikov je bilo zelo mnogo; vinorejci so torej zopet lahko pričakovali mnogo vina. Spremenljivo mrzlo vreme je trajalo še tudi meseca maja. Cvetje se je pri zgodnjih vrstah pokazalo 5. junija, pri poznih 15. in 18. junija in je rabilo 12 do 21 dni. Ker je bilo vreme ob času cvetja deževno, so razne vrste različno dobro odcvetele. Pri onih vrstah, kjer so se moski deli cvetja zaradi deževja slabo razvili, se je tudi cvetje slabo razvilo, ker ni bilo samooplodbe, a tudi ne tuje oplodbe s sosednjih trt s pomočjo žuželk in vetra. Pri teh vrstah vidimo na grozdju, posebno na belini in raznih vrstah moslovca, mnogo malih, nerazvitih jagod, ki niso bile oplojene. Take in enake jagode se imenujejo navadno martinščak, ker so zrele šele ob „Sv. Martinu“.

Tudi meseca julij in avgust nista bila za razvoj grozdja ravno ugodna. Grozdje se v hladnem spremenljivem vremenu ni moglo dobro razviti in je zaostalo. Peronospora se je v nekaterih krajih pojavila na listju že v sredi meseca julija. Tudi smod se je sredi avgusta pokazal po posameznih krajih, posebno na šilherju, moslovcu in muškotelu. Proti tej bolezni so pametni vinorejci takoj začeli žveplati z najbolj finim žveplom. Marsikje pa se je žveplanje zamudilo in po takih krajih sta moslovec in muškat razpokala in velik del pridelka je kratkomalo iztekkel. Peronospora to leto niso v vseh vinorejskih okoliših preganjali pravočasno in s potrebno pazljivostjo. Mnogi vinorejci sicer škropijo tri do štirikrat trsno listje, a pozabijo pri drugem škropljenju (po

je Flickov, nalašč v ta namen narejen stroj zelo dober, ker je nalašč za to konstruiran. Oni posestniki, ki tega dela niso dovolj pravilno opravili, imajo v svojih vinogradih peronosporo na grozdju in zaradi tega tudi manjši pridelek. Hvala Bogu pa so ti slučaji zelo redki in se nahajajo le tu in tam po posameznih vinorodnih okoliših.

Mesec september je zopet marsikaj popravil, tako da bodo ubogi vinorejci imeli letos lep pridelek, kar se tiče množine in kakovosti. Obilno deževje v zadnjem času pa je povzročilo, da je grozdje onih vrst, ki imajo ali zelo tanko ali pa zelo debelo lupino, razpokalo. V takih slučajih se priporoča podbiranje gnilih jagod ali celih grozdov, pri vrstah z zelo tanko ali zelo debelo lupino pa takojšnja trgateg. Sem spadajo pred vsem vrste plavi portugizec, moslovec, žolti muškat. Plavi portugizec je tako že zelo zrel in se lahko brez kake škode bere. Zato se priporoča, naj se te vrste takoj denejo v celih grozdih v koš in nalahko stisnejo. Tako se dobi zelo dobro, malo temno, a dišeče belo vino, ki se lažje proda ko rdeče. Ravno tako lahko delamo tudi s plavim burgundcem in plavim frankom. Obe vrsti dajeta na ta način stisnjeni prav dobra, malo rezna in temnejše barve bela vina. Zato se naj drozga portugizca, ki je še v košu, obere, da pride pentljeve od lupin in mošta, ki je še v njih, da lahko mošt na lupinah zavre, da dobimo na ta način rdeče vino. Spokane moslovčeve in muškatove jagode se naj ali posamič ali v celih grozdih podberejo in stisnejo. Vse, kar je zdravo, naj kolikor je mogoče dolgo visi na trsu, da grozdje popolnoma zazori, ker samo na ta način se da dobiti dober mošt in primerna cena.

S trgatvijo se naj to leto na vsak način dolgo počaka. Sedaj ni čas ravno neugoden za zorenje, grozdje zelo hitro zori, posebno v onih novih nasadih, kjer so vrste grozdja dobro izbrane.

Kakor vsako leto, tako so se tudi letos v državnih in deželnih nasadih od 15. septembra naprej vsak četrtek preiskale najzlahtnejše vrste grozdja, da se je pokazalo, kako napreduje množina sladkorja in nazaduje množina kisline. Pregled teh raziskovanj podajamo v naslednji tablici in pripominjamo, da so grozdi za preiskovanje vzeti s severne in južne strani nasadov:

Nasad v															
Vrsta		Lonču		Srebrniku vinič. šola		Gornji Radgoni vinič. šola		Kleku drž. nasad		Ljutomer vinič. šola		Ritoznoj		Skalcah pri Konjicah vinič. šola	
		slad. %	kis. %	slad. %	kis. %	slad. %	kis. %	slad. %	kis. %	slad. %	kis. %	slad. %	kis. %	slad. %	kis. %
		slad. %		slad. %		slad. %		slad. %		slad. %		slad. %		slad. %	
Preiskava 30. sept. 1909.	1. Beli burgundec	14.5	12.5	17.5	10.2	17.0	11.5	18.5	—	16.5	9.0	17.5	11.0	17.0	9.8
	2. Zeleni silvanec	17.5	8.5	17.5	12.7	17.5	12.5	15.5	—	15.8	10.0	15.5	10.0	15.5	12.0
	3. Laški rizling	13.5	13.0	13.8	12.5	15.3	12.5	16.0	—	13.0	12.5	15.5	10.0	15.0	14.5
	4. Zlahtnina, rdeča in bela	15.0	8.0	15.2	7.6	15.6	7.2	17.5	—	—	—	15.5	8.0	16.0	8.6
	5. Mali rizling	—	—	17.5	14.6	16.5	13.0	18.0	—	16.5	11.0	17.0	14.0	—	—
	6. Rulandec	—	—	19.0	9.2	—	—	—	—	17.5	9.0	—	—	—	—
	7. Traminec	—	—	—	—	—	—	—	—	17.0	10.0	—	—	—	—
	8. Moslovec	—	—	—	—	16.7	12.0	—	—	14.8	13.5	14.5	14.8	—	—
	9. Wildbacher	14.5	14.6	16.5	12.3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	10. Mešanec	—	—	—	—	15.0	12.0	—	—	—	—	—	—	—	—

cvetju) in pri tretjem (ko se grozd razvija — v sredi meseca julija) temeljito poškopiti tudi grozd. Pri takem škropljenju se mora grozdje od vseh strani z enoodstotno mešanico dobro poškopiti, da se grozdje reši. Za tako škropljenje

Razmerje med kislino in sladkorjem bo v onih krajih ljutomerskega vinorejskega okoliša, kjer ni bilo toče, n. pr. v Jeruzalemu, mnogo bolj ugodno, ko ono na viničarski šoli pri Ljutomeru, kjer leži vinograd nizko in proti jugovzhodu. —

Mošti boljših vrst po Pekrah in Halozah bodo ravnotako imeli velike odstotke sladkorja, ker so ti vinogradi zelo lepi in zeleni. Za določevanje sladkorja se je rabila izborna klosterneuburška moštna tehtnica, ki se kupuje pri Henriku Kapellerju na Dunaju (5. okraj) in za določevanje kisline merilec Mollenkopfa, ki se tudi dobiva pri Kapellerju. — Te preiskave so izvršili vodje posameznih nasadov; lahko se reče, da so podatki precej ugodni.

Če se vrši trgategv šele po 15. oktobru in pri nekaterih vrstah, kakor moslovec, silvanec, laški rizling in mali rizling šele po 20. oktobru, potem lahko pričakujemo poleg velike množine tudi izborno kako vost. Pri trgatvi, stiskanju in kletarjenju pa treba paziti še na sledeče.

Brati se mora, če se le da, v toplem vremenu, da začne mošt kmalu vreti in da hitro zavre. Če to ni mogoče, se naj mošt malo zagreje ali pa postavi v klet, ki se da kuriti, da se vretje kmalu začne. Hitro in popolnoma zavre mošt pri enakomerni toploti kleti 14° R. Pri trgatvi se morajo izločiti nele gnile, ampak tudi ne popolnoma zrele jagode od zrelih.

Pri robkanju grozdja na gosti mreži se naj še pred drozganjem grozdja odpravijo peclji, ki so letos še zelo zeleni in ki dajejo vinu ne le mnogo kisline, ampak ga delajo tudi rodega. Vsa posoda za branje in stiskanje naj bo strogo čista in stiska se naj kolikor se da hitro, razun pri buketnih vrstah, kakor so renski rizling, mali rizling in traminec. Pri teh vrstah morajo biti lupine kakih 6—10 ur v zvezi z moštom, večkrat premešane in zraku ne dostopne, da se izlužijo iz njih buketne snovi. Namestu tega izluženja gre hitreje, če mečkamo grozdje z rokami par ur kakor belo perilo, da postanejo buketne snovi raztopljive in če potem drozgo stisnemo.

Tudi treba skrbeti za razsluženje mošta, posebno pri gnilem grozdju, da se izločijo humozne sestavine, ki so nastale vsled razkrojanja lupin, že pred vretjem, da pozneje mošt ne postane rjav. To opravimo na ta način, da damo mošt, ko priteče s stiskalnice, v močno žveplan sod. Za žveplanje pa se mora rabiti popolnoma čisto žveplo, ki ne kaplja in ne smrdi. (O tem smo v „Gospodarskem Glasniku“ že natančneje pisali. — Opomba prevajavca). Tako zažveplan mošt ne začne vreti, nesnaga, nastala vsled razkrojitve lupin, se vsede, mošt postane v 12, najdalje 18 urah čist. Potem se pretoči v v nežveplan sod na ta način, da se pri pretakanju dobro pomeša z zrakom in da se na ta način izpuhti žveplasta kislina, ki je v njem. Zelo se priporoča dodajanje čistih klic za vretje, ker gre potem vretje bolj hitro, se bolj temeljito opravi in vino boljše izčisti. Take čiste klice (Reinzucht-hefe) se lahko naročajo pri deželnih kmetijskih poskuševališčih v Gradcu (Heinrichstrasse) in v Mariboru. Vretje se mora vršiti v zaprtem sodu, zato se sodi ne smejo do vrha naliti in se morajo opremiti s posebnimi piljkami za vretje. Najboljše take piljke se dobivajo pri tvrdki Avgust Sattler v Gradcu, Landhausgasse 3, komad po 3 K.

Končno želi podpisani še iskreno, da bi bilo vreme v naslednjih mesecih ugodno,

da bi bil pridelek dober in da bi ga lahko naši vinorejci, ki tako že silo trpe, ugodno prodali.

Naj opozorim še na sledeče, kar sem izvedel iz zasebnih poročil in iz časopisov. Pridelek vina na Ogrskem, v Nižji Avstriji in v Dalmaciji nikakor ni ugoden, tako da lahko za naše vino pričakujemo lepe, višje cene.

Anton Stiegler,

deželni nadzornik za vinorejo in sadjerejo.

Pokončevanje „grozdnega sukača“ ali „kiseljaka“.

(Conhyllis ali tortrix ambiguella in tortrix ali Eudemis botrana.)

(Izviren spis.)

Škoda, ki jo povzročuje ta trtni škodljivec, ki se tudi v naših vinogradskih okoliših vedno bolj razmnožuje, je zelo velika.

Vsak vinogradnik pozna zapredke, ki jih napravlja gosenica prvega zaroda, „seneni črv“ spomladi na grozdnem cvetju in škodo, ki jo povzroča s tem, da izjeda cvet; znana je tudi škoda, ki jo povzroča drugi zarod: „kiseljak“ v drugi polovici leta s tem, da se zavrtja v jagode in jih izgrize.

Pokončevanje tega mrčesa se je vršilo dozda z lovitvijo metuljev grozdnega sukača, s pokončevanjem senenega črva na grozdnem cvetju in v zapredkih, z mečkanjem s prsti, z lesenimi bodkali, z iglami in s tem, da se je oškropil s strupenimi tekočinami.

Kiseljaku se je skušalo priti do živega s tem, da so se pobirale in pokončevale po njem napadene grozdne jagode. Priporočalo se je tudi pobiranje in sežiganje rožja in lesa, ki odpada pri rezanju, zatem vrbovih in slamnih vezi in stare trtne skorje, ker se gosenice v njih zabubijo in bube tam prezimijo.

Pokončevanje je bilo torej doslej zelo obširno, težavno in drago, pri tem pa malo uspešno.

V zadnjem času se je izjavil deželni kmetijski svetnik Dern v Neustadtu ob Haardti (na Nemškem), da se bube kiseljaka lahko pokončujejo s tem, da se trte v zimi osipajo ali pokrijejo z zemljo.

Sicer so mu došla tudi nasprotna poročila imenitnih strokovnjakov.

Dern piše, da so okoliši, kjer se trte ne pokrivajo in kjer vkljub temu grozdni sukač ne povzroča škode, so pa drugi okoliši, kjer od nekdanj krijejo trte, a seneni črv in kiseljak ugonobita vendar vsako leto precej grozdnih cvetov in jagod.

V nekaterih teh slučajev, kjer pokrivanje trt sicer ni običajno, in je bilo vendar malo senenega črva in kiseljaka, se je opazovalo, da se je v jeseni (pri jesenskem kopanju) pritegnilo (zakopalo) mnogo zemlje k trsu, dočim se je tam, kjer se vkljub pokrivanju trte grozdni sukač gosto prikazuje, z zemljo pokrilo le enoletno rožje, del starega lesa, v katerem ravno bube prezimujejo, pa je ostal nepokrit.

Posledek v zimi 1908/1909 v Neustadtu ob Haardti po dr. Schwangartu izvršenih primerjajočih poskusov je bil, da so bile v spomladi vse bube grozdnega sukača na pokritih trtah mrtve, dočim

so bube na nepokritih trtah sosednjih parcel dobro prezimile.

Ker postaja škoda, ki jo povzročata seneni črv in kiseljak tudi na Štajerskem vsako leto večja, bilo bi umestno, da se delajo tudi pri nas primerni poskusi s pokončevanjem tega škodljivca.

Ako se s pokrivanjem trt z zemljo res lahko ugonobijo bube, bilo bi pokončevanje grozdnega sukača kaj preprosto, posebno, ker se pokrivanje trt z zemljo — ki služi poleg tega tudi kot sredstvo proti zimski pozebi — lahko opravlja ob enem z jesensko kopjo, ki je že zaradi izdatnega rahljanja zemlje zelo priporočljiva.

Da se zadeva čim preje razjasni, priporočam, naj vinogradniki napravljajo v tem pogledu že to zimo primerne pokuse.

Tozadevna opazovanja naj se naznajo podpisanemu, ali pa priobčijo v tem listu.

V Gradcu, dne 24. novembra 1909.

Franz Matiašič,
c. kr. vinarski inšpektor.

Pridelovanje dveletne detelje.

(Po lastnih izkušnjah spisal Vičanski Škerlec.)

Marsikateri oče čuti, kako hudo je, ako nima dovolj vsakdanjega kruha za svojo družino. Pa enako neprijetno je, ako ni dovolj klaje za živino, ki je dandanes takorekoč glavna opora kmetijstvu. O tem se je marsikateri živinorejec, posebno v zadnjih dveh letih prepričal. Da se tem sitnobam izognemo, se poprimimo z vsaj odločnostjo pridelovanja štajerske dveletne rdeče detelje. To rastlino pozna vsak živinorejec, ker je čisto udomačena. Znana pa je tudi vsakemu njena lastnost in vrednost in žalibog, da se v tako mali meri prideluje. Po drugi strani pa delajo nekateri veliko napako s tem, da kupujejo slabovredno seme te detelje, v katerem se nahaja pogosto veliko ničvrednega plevela. Z mirno vestjo priporočim vsakemu, ki želi dobro deteljno in travino seme, naj se obrne po c. kr. kmetijski družbi v Gradcu na Verband der landwirtschaftlichen Genossenschaften in Graz, Franzensplatz Nr. 2. V tem oziru imam popolno prepričanje, ker že več let tako seme tamkaj naročujem. Naročiti je treba meseca decembra ali januarja.

Najboljša deteljna setev je, ako jo sejemo v drugi polovici meseca marca na njivo, kjer smo prejšnjo jesen posejali na dobro pognojeno zemlji žito ali ječmen. Kazalo bode prav dobro, ako pred deteljno setvijo povlačimo njivo z ostro brano. S takim delom okoplamo rastline, spravimo v zemljo zrak, ki ga korenine željno pričakujejo in deteljno seme bo lažje kalilo in se ukoreninilo. Posebno priporočljivo je tako branje na težki ilovnati zemlji.

Ni se treba bati, da bi seme pozeblo od spomladanskega mraza, kakor to nekateri trdijo. Ne sej prereditko, to je velika napaka. Bolje je, da se vzame na oral kaka 2 kg več ko premalo. Torej 10 do 12 kg na en oral. Pazi, da ne dobiš starega semena, katero spoznaš na tem, da izgubi svetlo barvo in postane rjavo; ter je tudi manj kaljivo. Prav dobro je, ako še posejemo tudi 2—4 kg visoke ali francoske pahovke (französ. Raygras). Ta

trava se obnese povsod, le v mokrih legah ne. Francoska pahovka raste hitro in se zgodaj razvije. Med deteljo daje izvrstno lepo košnjo in prav dobro klajo. Tega naj ne opusti noben kmetovavec. Ako jo seješ na široke ogone, bode tem manj trpela ob času suše, lažje boš kosil in veliko več nakosil, ko pa na ozkih ogonih. V prvem letu v jeseni potrosi kakih 300—400 kg. Tomaževe žindre in 100 kg kalijeve soli na en oral take detelje. Ti stroški se ti prav lepo povrnejo. Veliko detelje pri živinoreji je ravno tako, kakor veliko zabele v gospodinjstvu. Ko vzamemo v drugem letu dve košnji od take detelje še priraste tretja, katero pa, če je jako majhna in redka, v jeseni podorjemo ter posejemo zimsko rž. Na spomlad v začetku meseca maja jo pokosimo in imamo zopet izvrstno krmo. Potem še lahko posadimo na isto njivo krompir ali koruzo, ki se bode dobro obnesla, kajti s podorano deteljo smo spravili dušik v zemljo; dušik pa je ena najpomembnejših redilnih snovi našim poljskim rastlinam.

Poraba rožja kot živinska krma.

(Izviren spis).

Vsled suše primanjkuje tudi letos v mnogih krajih živinske krme.

To je posebno občutljivo v vinskih krajih, kjer se nahaja v obče malo travnikov in košenin.

Opozarjam toraj na lani priobčen spis o porabi rožja kot živinska krma.

Kakor znano, je podarilo c. kr. poljedelsko ministerstvo v svrhu vpeljave rožja kot krma več strojev za drobljenje rožja.

Nekateri stroji so došli šele pozno v pomladi in se toraj niso rabili; ponekod ni bilo zadostnega zanimanja, ter so stroje le malo izkoristili.

V drugih okoliših na primer pri Št. Ilju v Slovenskih goricah, v Stopercih (v Halozah) pri Ljutomeru in na Vidmu ob Savi so si pa kmetovavci bili svesti koristnosti, ki se njim nudi s tem, da se omogoči poraba rožja kot krma, ter so stroje pridno rabili.

Vsega skupaj se je v svrhu krmljenja zdrobilo na strojih letos do 60.000 kil rožja.

Seveda je to premalo, ako pomislimo, da so stroji postavljeni v okoliših, ki obsegajo skupno 12.000 hektarov vinogradov in pridelajo rožja za 30.000.000 do 60.000.000 kil.

Vendar so bili kmetovavci, ki so doslej delali poskuse s krmljenjem rožja, zelo zadovoljni.

Pozivam toraj vinogradnike, da to zimo bolj izrabljajo rožje kot krmo.

Kakor sem že omenil v spisu, ki sem ga objavil meseca januarja l. l., je rožje le tedaj tečno, in ga živina rada je, če se poklada sveže in sočno; naj se tedaj sproti reže.

Ako se rožje do rezitve ni porabilo, se da ohraniti sveže in sočno več tednov, če ga spravimo v velike kupe na senčnem kraju, ga dobro stlačimo in otežimo s kamni ali z lesom.

Suho in plesnivo rožje seveda ni za krmo. Isto velja tudi glede starega, debelega lesa, ki se tudi ne sme dajati v stroj, sicer ga pokvari.

Poleg rožja naj se poklada živini še seno, slama ali kako drugo krmilo.

Stroji so postavljeni v sledečih krajih in sicer:

1. na Bizeljskem, okraj Brežice, pri ekonomu gospodu Janezu Malusu;

2. na Vidmu ob Savi, na posestvu Resa, gospoda Jožefa Šribarja;

3. pri županstvu občine Sv. Barbara v Spodnjih Halozah, okraj Ptuj;

4. v Mosteh pri županstvu občine Sv. Lovrenc v Slovenskih goricah, okraj Ptuj;

5. pri Ignacu Vrabiču v Stopercih v Gornjih Halozah, okraj Ptuj;

6. v občini Veličane, okraj Ormož, na posestvu gospoda Antona Puklavca;

7. na Tinskem, okraj Šmarje, na posestvu gospoda dra. Jurtela;

8. pri kneževi graščini v Konjicah;

9. v Makolah, okraj Slovenska Bistrica, pri žagi gospoda Jožefa Bogina;

10. v Framu pri mlinu slivniške graščine, okraj Maribor;

11. pri Repnikovem mlinu v Cirknici pod Št. Iljem v Slovenskih goricah, okraj Maribor;

12. v Pekrah pri gospodu Fank (prej Reiserjevo posestvo);

13. v Tržcu (občina Jurovec), okraj Ptuj, pri žagi gospoda Jožefa Purg;

14. v Vuzmetincih, okraj Ormož, pri mlinu gospoda Jožefa Pavličiča;

15. v Podgradju pri Ljutomeru, pri Mohoričevem mlinu;

16. pri mestni žagi v Ptuj;

17. pri gospodu Petovaru v Ivanj-kovcih, okraj Ormož;

18. pri gospodu županu Hlade pri Sv. Križu nad Mariborom in

19. pri županstvu občine Gornja Sv. Kungota v Dolgem dolu, okraj Maribor.

V Gradcu, dne 9. decembra 1909.
C. kr. vinarski inšpektor na Štajerskem
Franc Matiašič l. r.

Kako je ravnati s porjavelim vinom?

(Izviren spis.)

= Pustimo letošnje vino nekoliko časa v kozarcu stati, tedaj lahko opazimo v mnogih slučajih, da prične vino od vrha proti dnu rjaveti. To je posledica letošnje, splošne gnilobe grozdja. Pride namreč tako vino z zrakom v dotiko, kmalu porjavi, ker delajo izvlečki iz gnilih jagod s pomočjo kislega sprsteninske spojine, ki se težko vsedejo.

To napako lahko odstranimo, ako vino pretočimo v čist, precej zažveplan sod. Žvepla lahko vzamemo na 1 hl 3 do 4 g. En trak azbestnega žvepla tehta približno 3 do 4 g.

Pretočeno vino se v par tednih učisti in navadno ne porjavi več, ako pride z zrakom v dotiko. Se pa vino vendarle popolnoma ne učisti in je nekako motno, kalno, tedaj ga je treba čistiti z želatino, ki pa mora biti najboljše kakovosti. Ena tablica želatine tehta približno 30 g in zadostuje za en polovnjak.

Čistilo pa se pripravlja takole: Želatino, kolikor se je rabi, je zaviti v snažen prt in zdrobiti v majhne koščke, katere je potem namakati tako dolgo v mrzli vodi, da se želatina zmehča in razbuhne. Nato se voda, kolikor je je preveč odlije. Potem se med vednim mešanjem priliva

vino (recimo 4 litre na eno tablico t. j. na 30 g) tako dolgo, da se želatina popolnoma razpusti. Sedaj jo je dobro stepsti s čisto, t. j. snažno metljico, da se močno speni.

Tako pripravljeno čistilo je vlti v sod, iz katerega se je poprej odtočilo 1 do 2 škafa vina. Ko je čistilo v sodu, je vino z lesenim drogom ali s pocinjeno verigo dobro premešati. Nikar pa ni za rabo nepocinjena železna veriga, sicer bi utegnili priti v vino preveč železa, ki bi povzročilo, da bi vino počrnelo. Po mešanju se prej odtočeno vino dolije, še enkrat vse premeša in sod zaveha. Prve dni po takem ravnanju je potrebno tu pa tam nekoliko po zgornjih dogah s kladi-vom potrkati, da se čistilo ne prijema dog.

Čistilo, t. j. želatina, dela takorekoč mrežo po vsem vinu. Ta mreža se pogrezuje in pri tem potegne seboj na dno vse snovi, ki povzročajo kalnost.

Krepka, oziroma trpka vina se dajo na opisan način lepo čistiti, ne tako pa mehka, šibka vina, ki imajo premalo čreslovine v sebi. Takemu vinu je treba dodati pred čiščenjem nekoliko čreslovine ali tanina, ki je dobiti v lekarni. Računi se na 1 g želatine $\frac{1}{2}$ do 1 g tanina.

Najboljše je, da se vedno čisti preje za poskus v manjših posodah. Je bilo čiščenje uspešno, se vino po preteku kakih 14 dni učisti in kakor hitro iz soda natočena poskušnja kaže, da je vino čisto, torej, da se je vsedla vsa gošča, je treba vino pretočiti, sicer bi se lahko zopet skalilo, ter bi postalo sluzasto.

Zupanc.

Na dolgo krmiti, na kratko nastiljati!

Navadno delajo naši ljudje ravno narobe! Menijo namreč, da storijo živadi posebno dobroto, če ji naredijo krmo s tem, da jo na kratko narežejo in še celo poparijo, kolikor mogoče sprejemljivo. Način, kako živina žre in preževa, nas poučuje ravno nasprotno. Če se zaradi nepravilnega krmljenja začne prebava motiti, ve kmet takoj, kaj manjka. Če vzame bolno živinčje dolgo, fino seno ali otavo in ga poje, potem se to z veseljem pozdravi kot znamenje zdravja in prihodnji dan se zopet pridno rez dela in pari. O ti narobe svet!

Ravnotako pri steljni slami. Koliko je gre pod nič. In ravno tukaj bi bilo rezanje na 20 do 30 cm dobro. A tukaj se ljudje boje dela. Rezana steljna slama se gnojnice mnogo bolj navleče ko dolga ali ježna slama. Del, ki je ostal suh, se lahko pri kidanju potegne proti jaslim im zopet porabi. Na gnojišču se tak gnoj lažje raztrese in stlači, na polju se mnogo lažje trosi in ni ga treba posebe vlačiti v brazde, kar je jako sitno, zamudno in nadležno delo.

Zdelo se nam je potrebno, da pri letošnjem pomanjkanju krme opozorimo na te nedostatke. Krakofžik.

Zborovanja podružnic.

= Slovenji Gradec. Vabilo k letnemu zborovanju, ki se vrši v nedeljo dne 16. januarja 1910 ob deseti uri dopoldne v dvorani okrajnega zastopa v Slovenjem Gradcu. Dnevni red: 1. Pozdrav navzo-

čim in poročilo predsednika. 2. Poročilo o delovanju podružnice v letu 1909. 3. Volitev dveh pregledovavcev računov. 4. Volitev podružničnega odbora za prihodnja tri leta. 5. Volitev odposlancev k 87. glavnemu zborovanju v Gradcu. 6. Predlogi in nasveti za 87. glavno zborovanje. 7. Vsprejem novih udov in vplačevanje udnine za leto 1910. 8. Splošni predlogi. 9. Brezplačno žrebanje poljedelskih predmetov. K prav obilni udeležbi vabi vse ude podružnice in prijatelje kmetijstva. Franc Pirnat, podružnični načelnik.

= **Žalec.** (Vabilo.) Kmetijska podružnica v Žalcu ima svoj občni zbor v nedeljo dne 9. januarja 1910 ob 3. uri popoldne v gostilni g. Hodnika v Žalcu po sledečem vsprejemu: 1. Otvoritev občnega zbora po g. predsedniku. 2. Tajnikovo poročilo o delovanju podružnice leta 1909. 3. Blagajnikovo poročilo in volitev dveh pregledovavcev računa za leto 1909. 4. Volitev novega odbora za nastopno triletno dobo. 5. Volitev delegatov za glavno zborovanje c. kr. kmetijske družbe. 6. Proračun za leto 1910. 7. Uplačevanje udnine ter sprejemanje novih udov. 8. Razni predlogi za glavno zborovanje c. kr. kmetijske družbe. 9. Predavanje potovalnega učitelja g. M. Jelovškega. 10. Razni samostojni predlogi in nasveti.

Franc Roblek, načelnik.

= **Sv. Jurij ob Ščavnici.** C. kr. kmetijska podružnica Sv. Jurij ob Ščavnici bode imela 9. januarja 1910 v gostilni Antona Divjaka pri Kapeli ob dveh popoldne letni občni zbor. — Na dnevnem redu je: 1. Poročilo načelnika o delovanju v preteklem letu; pogovori glede nedostatkov. 2. Poročilo tajnika. 3. Poročilo blagajnika. 4. Računski zaključek in volitev računskih pregledovavcev. 5. Volitev novega odbora. 6. Predavanje. 7. Slučajnosti. Rojaki kmetje, pridite vsi in pokažite s svojim vstopom k c. kr. kmetijski družbi, da se dolžnosti svojega stanu zavedate.

Podružnica Sv. Jurij, dne 21. decembra 1909. Breznik.

Iz podružnic.

= **Sv. Jurij ob Ščavnici.** Odbor kmetijske podružnice Sv. Jurij ob Ščavnici je imel 12. decembra 1909 svojo odbo-rovo sejo v gostilni Andreja Jurkoviča v Okoslavcih. Na dnevnem redu je bilo: 1. Predavanja večakov v nastopnem letu. 2. Občni zbor kmetijske podružnice. 3. Konjereja in žrebčarstvo. 4. Nabiranje udov. 5. Ustanovitev nove mostne tehtnice v Radencih. 6. Slučajnosti. — Sklepi: 1. Ker že več let ni bilo nobenega potovalnega učitelja za živinorejo in ker ljudstvo to silno želi, zahteva podružnica, da se nam gospod Jelovšek razunše učitelja za sadjerejo in vinarstvo pošlje vsaj na štiri predavanja letno in sicer prvič pri Sv. Jurju in pri Kapeli en dan, drugič pri Negovi ali v Ivajnsvecih in pri Sv. Petru en dan. Podružnica naj prosi c. kr. kmetijsko družbo, da namesto na Jožefovo omogoči prvo predavanje meseca januarja. 2. Občni zbor se določi na dne 9. januarja 1910 ob dveh popoldne pri Kapeli v gostilni Antona Divjaka. K temu se prosi, naj c. kr. kmetijska družba pošlje stro-

kovnjaka predavat o kmetijskih vprašanjih. — Na dnevni red se naj postavi pri občnem zboru: 1. Poročilo načelnika o delovanju podružnice v preteklem letu; pogovor glede nedostatkov v preteklem letu. 2. Poročilo tajnika. 3. Poročilo blagajnika. 4. Računi in volitev računskih pregledovavcev. 5. Volitev novega odbora. 6. Predavanje. 7. Slučajnosti. — 3. Kmetijska podružnica ponavlja željo posestnikov žrebčarskega okoliša Sv. Jurij ob Ščavnici, ter opozarja c. kr. štajersko konjerejsko društvo na že lanskega leta sklenjeno obljubo, da se tja postavita za prihodnje leto vsaj dva žrebca mrzlokrvnega plemena. — 4. Nabiranje udov se prepusti pododborom in njih zaupnikom, kar se mora do novega leta izvršiti. — 5. Podružnica spozna z ozirom na veliki kmetijski in industrijalni promet, ki se steka ob kolodvoru in ker daleč na okoli ni nobene take tehtnice, to podjetje, to je mostovno tehtnico za nujno potrebno in se sklene, c. kr. kmetijsko družbo o tem prositi podpore. — 6. Slučajnosti. Gospod odbornik J. Zemljich se pritožuje, da je vlada letos ponudila za letošnjo krmno leto vsled zopetnega pomanjkanja, po nižani enotretjinski ceni krmno pomanjkanje trpečim posestnikom. A sedaj se je naenkrat izvedelo, da nič ne dobimo. Pomanjkanje trpeči so se letos zanašali na to krmno, pomožni odbori so delali, župani so hodili okoli za tem, a zakaj — zastoj. To se pravi posestniki si niso krme drugod oskrbeli, a tukaj nič ne dobijo, potem pa lahko že itak nižano število živine obesijo na klin! Sena je bilo malo, otava blatna, strniščne detelje nič, a kjer je bila, se ni mogla posušiti, zategadelj je v zalogi krme sploh slabo. Podružnica stavi torej predlog, c. kr. kmetijska družba naj na merodajnem mestu vse ukrene, da se že obljubljena podpora v krmi ne odtegne, ampak v kratkem izvrši. — Ker več predlogov ni bilo, se je seja ob pol petih popoldne zaključila.

Podružnica Sv. Jurij ob Ščavnici. Nemec.

Maribor. Ker je v pretečenem letu od podružnice uvedena jubilejna ustanova dobila uradno potrdilo, se bodo obresti prvega leta v znesku 80 K na enem prihodnjem občnem zboru razdelile med one pridne viničarje ali druge kmetijske posle, ki so v službi kakega člana podružnice že več ko pet let. Prošnje, ki morajo biti od službodajavca priporočene in župana potrjene, se morajo — s službenimi knjižicami — poslati najpozneje do 16. januarja 1910 načelnstvu kmetijske podružnice Maribor, Schillerstraže 8.

Vransko. Vsem udom kmetijske podružnice za vranski okraj se naznanja, da naj vsaj do 15. januarja 1910 svoja naročila za deteljino in travino seme pošljejo ali načelniku podružnice, ali pa kakemu odborniku od podružnice, da se potem pravočasno skupna naročnina pošlje glavni družbi. Pri naročilu travinega semena naj bo natančno popisana kakovost zemlje in ali za kako dolgo se želi imeti dotični prostor za košnjo.

Braslovče, 21. decembra 1909.

Florijan Rak.

Uradno.

Razglas.

Št. 168

= Na deželni kmetijski šoli v Št. Jurju ob juž. železnici se začne redni poduk dne 3. januarja 1910. Učenci, ki so bili že za 1. januarja poklicani naj se toraj mesto 1. januarja zglasijo dne 3. januarja dopoldne pri podpisnem ravnateljstvu. Sicer je desetmesečni tečaj letos radi zamud pri stavbi skrajšan v osem mesečnega, ter bode trajal od početka januarja do konca meseca avgusta. Tem primerno so tudi stroški za poduk, hrano in stanovanje v zavodu nižani od 280 K na 224 K. Od teh se plača prvi obrok, to je 112 K naprej pred vstopom, drugi pa koncem meseca aprila. To velja za iste ki vstopijo na lastne stroške kakor tudi za iste ki imajo kakoršno si bodi ustanovo od okrajnih zastopov ali kake druge korporacije.

Ravnateljstvo deželne kmetijske šole
Št. Jur ob juž. žel.

Tržna poročila.

Cena deželnih pridelkov iz Štajerskega, Avstrije in Ogrske.

Mesto	Kil	Pšenica	Rž	Jčmen	Oves	Koruza	Proso
		K v	K v	K v	K v	K v	K v
Celje ...	50	1350	11 —	11 —	9 —	8 —	1050
Ormož ...	50	13 —	9 —	9 —	950	8 —	850
Gradec ...	50	1625	1088	950	10 —	938	1160
Ljubno ...	50	1525	1040	925	930	925	—
Maribor ...	50	13 —	925	9 —	9 —	9 —	850
Ptuj ...	50	1350	950	950	9 —	8 —	8 —
Inomost ...	50	—	—	—	—	—	—
Celovec ...	50	1350	1025	—	880	868	—
Ljubljana ...	50	—	—	—	—	—	—
Pešt ...	50	1240	1009	—	875	—	—
Solnograd ...	50	1315	935	—	840	990	—
Dunaj ...	50	1465	1010	833	845	955	—
Linc ...	50	—	—	—	—	—	783

Mesto	Kil	Ajda	Bob	Seno sladko	Seno kislo	Ržena slama	Ježna slama
		K v	K v	K v	K v	K v	K v
Celje ...	50	10 —	10 —	450	350	350	280
Ormož ...	50	7 —	16 —	6 —	5 —	4 —	380
Gradec ...	50	1150	—	—	—	—	—
Ljubno ...	50	—	15 —	7 —	6 —	5 —	350
Maribor ...	50	750	13 —	6 —	—	310	3 —
Ptuj ...	50	7 —	13 —	670	580	450	340

(Nadaljevanje na strani 8.)

Za jesensko gnojenje

travnikov, njiv, deteljišč se poleg Tomaževe žlindre, superfosfata in kostne moke neobhodno rabi dodatek

kajnita ali 40% kalijeve soli.

Samo tam, kjer se poleg fosforjeve kisline in dušika daje tudi kalij, je mogoče računati na popolen pridelek.

Kalijeva gnojila (kajnit, 40% kalijevo sol) pošiljajo in prodajajo vse kmetijske podružnice in njih zveze pod pogoji kalijevega sindikata.

Pojasnila in knjižico o porabi vseh gnojil razpošilja brezplačno

kmetijska posredovalnica kalijevega sindikata v Gradcu, Raubergasse št. 11.
27—W

ZADRUGA.

Poročila zveze gospodarskih zadrug na Štajerskem, r. z. z o. p.
Gradec, Franzensplatz št. 2.

I.

Naznanitev števila članov pri „Zvezi“ včlanjenih posojilnic.

Vse naše članice prosimo, naj nam s poslano dopisnico za odgovor takoj naznanijo število članov z dnem 1. januarja 1910, ker rabimo to za določitev kreditne meje in za zaračunanje opravičnih deležev, letnih doneskov in za sestavo skupnega števila članov.

II.

Naznanitev sprememb v stanju funkcionarjev.

Nadalje prosimo vse svoje članice, naj nam takoj naznanijo vsako spremembo v stanju svojih funkcionarjev (načelnik, načelnikov namestnik, člani načelstva, knjigovodja in blagajnik, poslovodja), ker mora imeti zveza vsako spremembo v stanju funkcionarjev v evidenci.

III.

Izkaz o kontokorentnem poslovanju zveze gospodarskih zadrug na Štajerskem meseca novembra 1909. (Promet z denarjem in blagom).

A. Posojilnice.

Posojilnice	Konto vlog				Konto kreditov			
	Povračila vlog		Vloge		Kredit		Povračila kreditov	
	K	v	K	v	K	v	K	v
Stanje dne 31. oktobra 1909	—	—	9.568.027	45	2.458.771	43	—	—
Promet novembra 1909	244.238	64	315.069	67	84.883	95	119.225	96
Skupaj . . .	244.238	64	9.883.097	12	2.543.655	38	119.225	96
Proč vračila	—	—	244.238	64	119.225	96	—	—
Stanje dne 31. novembra 1909	—	—	9.638.858	48	2.424.429	42	—	—

B. Druge kmetijske zadruge in društva.

Kmetijske zadruge	Konto vlog				Konto kreditov			
	Povračila vlog		Vloge		Kredit		Povračila kreditov	
	K	v	K	v	K	v	K	v
Stanje dne 31. oktobra 1909	—	—	1.291	41	1.047.847	94	—	—
Promet novembra 1909 . .	—	—	25	—	46.259	31	6.699	88
Skupaj . . .	—	—	1.316	41	1.094.107	25	6.699	88
Proč vračila	—	—	—	—	6.699	88	—	—
Stanje dne 30. novembra 1909	—	—	1.316	41	1.087.407	37	—	—

Ves promet posojilnih društev zveze meseca novembra 1909 K 763.418-22

Ves promet ostalih gospodarskih zadrug in društev meseca novembra 1909 " 52.984-19

Stanje vseh vlog koncem novembra 1909 " 9.640.174-89

Stanje vsega kredita " " 1909 " 3.511.836-79

Uvoz blaga v novembra 1909 " 171.305-95

Izvoz " " 1909 " 168.416-04

Skupni promet novembra 1909 K 339.721-99

Število pridruženih posojilnih društev koncem novembra 1909: 270.

Število ostalih pridruženih gospodarskih zadrug in društev koncem novembra 1909: 69.

IV.

Zadružno vnovčevanje živine in mleka.

(Nadaljevanje in konec članka v „Zadrugi“ 1909, št. 24, str. 192).

B) Mlekarske zadruge.

Na podlagi obširnih statističnih podatkov o vsakoletni produkciji in konzumu mleka v Nemčiji konstatira predavatelj najprej, da je za vnovčevanje onega mleka, ki ga kmetijstvo ne potrebuje, potrebno mnogo več mlekarskih zadrug, ko onih 3116, ki jih obstaja sedaj, tembolj pa zaradi tega, ker so indirektno ugod-

nosti, ki jih dajejo, mnogo večje ko direktne.

Pred nedavnim časom so se pojavile težkoče, ki so zavirale razvoj in razširjanje mlekarskih zadrug. Pred vsem je agitacija tvornic za mlekarske stroje, ki naravno delajo na to, da bi posameznikom prodale kolikor mogoče mnogo centrifug i. t. d., dočim lahko kaki mlekarski zadruzi prodajo samo eden ali le malo takih strojev. Mnogo bolj nevarni ko ta konkurenca pa so drugi sovražniki. Mlekarskim zadrugam se očita, da škodujejo prehranitvi ljudstva in sicer s tem,

da delajo pridelovalci mleka na to, da bi mleko, ki je najboljšo redilno sredstvo za otroke, zaradi njegove vrednosti popolnoma in kolikor se da ugodno spravili v denar; s tem pa se odteguje mleko otrokom v veliki meri ali celo popolnoma. Dejstvo je res, da nazaduje v Nemčiji število za vojaško službo sposobnih mož, a dokazano pa še nikakor ni, da je tega krivo pomanjkanje mleka v mladosti. Nasprotno tiči vzrok za to dejstvo večinoma v tem, da mnoge matere ne dojijo otrok več same, deloma iz komodnosti, deloma zaradi pomanjkanja poslov, ker mora žena delati v gospodinstvu in se ne more več toliko brigati za deco. Z mlekarstvom se na eni strani omejuje zapravljanje mleka v posameznih gospodarstvih, na drugi strani pa se konzumentom oskrbuje res dobro mleko.

Dalje se očita mlekarskim zadrugam, da škodujejo s tem intenzivnim vnovčevanjem mleka živinoreji. Nemška državna zveza je v tej stvari teoretično in praktično dokazala, da se z umnim in pametno vojenim mlekarstvom živinoreja na noben način ne oškoduje, najmanj pa splošno ne, ker se vendar priznava, da se pri pretiranem vnovčevanju gospodarstvu mleko res odteguje ljudem in živalim, kar pa se godi le v posameznih, redkih slučajih.

Na drugi ugovor, da trosijo mlekarske zadruge bolezní živine in mleka, se lahko odgovori, da imajo osebe, ki stoje na čelu mlekarskih zadrug, pač toliko znanja, da lahko bolno mleko spoznajo in ž njim pravilno ravnaajo. Ravno mlekarske zadruge so v mnogih slučajih dognale pomanjkljivosti in bolezní, ki so se vsled tega lahko še pravočasno zabranile in zatrle.

Posebne važnosti za mlekarske zadruge je oskrbovanje mesta z mlekom. Tukaj je stvar taka, da spoznavajo konzumenti vedno bolj in bolj ceno dobrega mleka kot redilnega sredstva. S tem spoznanjem pa hodi roko v roki potreba, da morajo producenti pošiljati dobro mleko. V ta namen so uvedeni tudi mestni kontrolni organi in druge uredbe. Kmetijsko prebivavstvo pa mora zboljšava kakovosti mleka zelo zanimati, da ni treba mestni kontroli daleč posezati in ker je prodaja surovega mleka najbolj ugodna.

Vnovčevanje mleka z dovažanjem v mesto in neprilike, ki so s tem v zvezi, so skupno z dosedanjimi izkušnjami ustvarile potrebo, dovažati, oziroma prodajati mleko v zaprtih posodah, oziroma najboljše steklenicah. Mleko se s tem sicer nekoliko podraži, a v tem je jamstvo, da ga dobe konzumenti res dobrega in za to radi plačajo nekaj več.

Kakor zelo je reelna prekupčija pri vnovčevanju potrebna, tako je tudi potrebno, da se vse nepoštenosti in nereel-

nosti iztrebijo, da ne dovažajo v isti dom štirje ali še več dobavnikov mleka, kar je tudi velika izguba časa. Če pa se naj uspešno nastopi proti nereelni prekupčiji, potem je v prvi vrsti potrebna enotna in stroga organizacija vseh producentov mleka.

Kmetijstvo se mora zavarovati pred sitnim in nadležnim kontroliranjem; zato pa je potrebno, da izvršuje vse njene zahteve, oziroma da samo kontrolira oddajo dobrega mleka. Napredki v stavljenju hlevov, krmljenju, mlekarstvu i. t. d. se morajo še bolj razširiti, da ne bo nobenih pritožeb čez mleko in da bode nadaljnje kontroliranje postalo nepotrebno.

IV.

Poročila glede blagovnega prometa zveze.

1.

Cene za umetna gnojila.

Cene za Tomaževo žlindro in za nekatere druga umetna gnojila se bodo s prvim januarjem 1910 spremenile.

Dotični cenik bo zveza razposlala v sredi ali na koncu januarja vsem svojim članicam.

Dokler pa je v zvezinih skladiščih kaj zaloge, se še prodajajo umetna gnojila do 15. januarja po dosedanjih cenah.

2.

Prodaja sodov.

Zaradi preustroja deželne vzorne kleti prodaja zveza 63 dobro ohranjenih sodov (hrastovih) z vsebino: 711, 578, 690, 722, 760, 672, 728, 748, 742, 816, 862, 756, 742, 611, 676, 640, 671, 638, 643, 735, 697, 686, 766, 719, 624, 723, 661, 672, 689, 632, 760, 681, 603, 733, 797, 790, 689, 715, 769, 680, 721, 790, 615, 636, 629, 673, 768, 775, 734, 3600, 3090, 3030, 1088, 1760, 1820, 1760, 1820, 1820, 1810, 1870, 1760, 1710, 3160 litrov po 10 v l od kleti v Eggenbergu pri Gradcu.

Sodi se morajo prevzeti v Eggenbergu; zveza ne prevzame nobenega jamstva za poškodbe, ki so se pozneje našle ali med prevažanjem nastale.

Kupne ponudbe se naj pošljejo, kakor hitro se da, najpozneje pa do 15. januarja 1910 zvezi gospodarskih zadrug v Gradcu, Franzensplatz 2, I. nadstropje.

3.

Nakup deteljnega semena.

Ker bo letos zveza zopet kupovala pristno štajersko seme rdeče detelje, če možno, naravnost od producentov, prosimo p. n. posestnike, posojilnice in podružnice, naj nam blagovolijo poslati naslove takih producentov ali pa lastno ponudbo z navedbo eventuelne množine. Če je v kakem kraju zelo mnogo ljudi, ki pridelujejo seme rdeče detelje, je zveza drage volje pripravljena odposlati tje posebnega strokovnjaka, ki bi nakup vodil.

Pojasnila daje in na vsa tozadevna vprašanja odgovorja takoj zveza gospodarskih zadrug na Štajerskem v Gradcu, Franzensplatz 2.

4.

Razglas glede naročevanja travinega in deteljnega semena.

Zveza bo kakor lani tudi letos oskrbovala od visokega deželnega odbora ji poverjeno naročevanje travinega semena za vse štajerske kmetovavce za najnižje cene.

Da se došla naročila lahko hitro in zadovoljivo izvrše, opozarjamo svoje člane na sledeče:

Množina raznega semena se ravna po vrsti travnika ali deteljišča in po danih krajevnih in zemeljskih razmerah. Za dobro, gnojeno zemljo se potrebuje manj semena, ko za slabo zemljo, ki je tudi še slabo gnojena.

Splošno veljajo sledeča števila:

Potrebuje se:

Za 1 joho trajnega travnika	27 do 32 kg
„ 1 ha „ „	48 „ 56 „
„ 1 joho začasnega „	23 „ 26 „
„ 1 ha „ „	43 „ 46 „
„ 1 joho mešanega deteljišča	17 „ 19 „
„ 1 ha „ „	30 „ 32 „
„ 1 joho čistega „	12 kg
„ 1 ha „ „	20 „

Če hoče kdo naročiti mešanico travinega semena, si mora prej priti na jasno o tem, ali hoče imeti v krmi več trave ali več detelje; ako naj ima krma več trave, mora še določiti, ali naj bo travnik, ki ga misli posejati, trajni travnik za kakih 10 ali več let ali začasni travnik ki se čez par let zopet preorje.

Ce pa naj ima krma več detelje ko trave in sicer približno osemdeset delov detelje in dvajset delov trave, potem mora naročiti mešanico iz deteljnega in travinega semena. Ta mešanica se zopet lahko določi na dobo 1—2 let, ali pa za 5 do 6 let.

Zveza pripominja, da se vse semenje kupuje na podlagi preiskave štajerskega kmetijskokemičnega preskuševališča in postaje za kontrolo semena v Gradcu ali od c. kr. postaje za kontrolo semena na Dunaju, ki preiščeta, ali je seme čisto in kaljivo ter izdala o tem uradno potrdilo. Predno odda zveza semenje članom, ga da še enkrat preiskati od teh postaj.

Tudi za mešanice travinega semena, sestavljene po načelih profesorja dvornega svetnika dr. Weinzierla, se rabi le uradno preiskano semenje.

Posamezne mešanice semen se vrše strokovno in vestno, primerno različni zemlji in z vednim ozirom na to, ali so namenjene za trajne ali začasne travnike ali deteljišča in so, ker se vanje sprejema najdražje seme trav in detelje v pravih razmerjih, seveda nekoliko dražje ko one, ki se navadno prodajajo.

Naročila na travino in deteljno seme se nam morajo, kakor hitro je mogoče poslati, najpozneje pa do 30. januarja, ker bomo poznejša naročila lahko izvrševali le po razmerju zaloge in brez obveznosti za spremembo cen ali rok dobave.

Poročila morajo obsežati: natančno adreso, poštno in železniško postajo naročilca, rok dobave in napoved, ali se naj blago pošlje po pošti ali po železnici, kot tovarno ali brzo blago.

Pravilno naročilo bi se torej približno takole glasilo: „Naročam za februar kot brzo blago na postajo sledeče semenje: mešanico za trajni travnik, težko ilovico, za pol orala; mešanico za začasni travnik, pesek, za četrto joho, travino in deteljno mešanico, enoletno za srednje težko zemljo, za četrto joho, enako mešanico za glinasto zemljo, šestletno, za četrto joho. Ime.

Datum. Bivališče. Pošta in železniška postaja.

Če je zvezi kaj nejasno in vpraša, se ji mora takoj odgovoriti, ker če se dobava zavleče zaradi tega, ker je odgovor izostal, ne more zveza za to prevzeti nobene odgovornosti.

Zvezi poslana naročila se lahko prekličejo ali spremenijo le tako dolgo, dokler se blago, ki je naročeno, ni odposlalo.

Naročila se naj, če le mogoče, vrše skupno s pomočjo zvezi pridruženih zadrug, posojilnic in podružnic c. kr. kmetijske družbe, ker se s skupnim naročanjem ne prihrani le visoka tovarnina, ampak se taka naročila tudi lažje in hitreje izvršujejo.

Zveza podaja interesantom drage volje podatke o napravi, izboljšavi in pomladitvi travnikov in odgovarja tudi sicer rada na vprašanja, ki spadajo v njen delokrog.

5.

Naročanje živinske soli.

Opozarjamo na dejstvo, da se bo tovarnina na živinsko in jedilno sol s 1. januarjem 1910 precej zvišala in zato priporočamo svojim članom, naj si pri nas naročijo živinsko sol kakor hitro je mogoče, da se bodo ta naročila lahko izvršila, še predno bo stopila nova tovarnina v veljavo.

Tudi priporočamo, naj se zbirajo naročila, če je le mogoče, do skupne višine 10.000 kg in naj se ostanek rajši vloži, ker so pri naročilih pod 10.000 kg stroški za približno 60% večji.

6.

Nakup sadjevca.

Zveza kmetijskih zadrug na Štajerskem namerava za svojo vzorno klet nakupiti večjo množino letošnjega in lanskega dobrega sadjevca brez dodane vode.

Dobava bi se vršila v partijah po potrebi vsled pravočasnega naročila v letih 1909 in 1910. Posodo za prevažanje bi dala zveza sama na razpolago.

Ponudbe se morajo kakor hitro je mogoče poslati zvezi kmetijskih zadrug na Štajerskem v Gradcu, Franzensplatz 2. Sočasno se morajo od vsake ponujene vrste poslati tri sedemdesetinske steklenice naravnost skladiščni upravi zveze kmetijskih zadrug na Štajerskem v Eggenbergu pri Gradcu in sicer poštne prosto.

Vsaka steklenica mora imeti list, na katerem je napisano ime ponjavca, vrste in letnik sadjevca. Vzorci za poskušanje brez teh listov se na noben način ne bodo vpoštevali.

7.

Deželna vzorna klet v Eggenbergu pri Gradcu zveze kmetijskih zadrug na Štajerskem.

pošilja zajamčeno pristna štajerska

bela in rdeča vina

raznih vrst in letnikov v posodah od 56 l naprej in v steklenicah po $\frac{7}{10}$ ali $\frac{3}{8}$ l, kakor tudi

sadjevec

domačega pridelka zvezine vzorne kleti, za sadjevec v posodah od 56 l naprej.

Osebna naročila se lahko izvrše naravnost pri upravi deželne vzorne kleti v Eggenbergu pri Gradcu, Eckertstraße št. 335 (telefonska številka

1156) razun nedelj in praznikov vsak dan od 8. do 11. in od 1. do 6. ure.

Pismena naročila se naj pošljejo zvezi kmetijskih zadrug na Štajerskem, Gradec, Franzensplatz št. 2.

8.

Ponudbe.

Naši člani nam ponujajo:

1800 kg pšenice,
3700 kg prosa,

11.500 kg ajde za prodajo. Na zahtevo se pošljejo vzorci.

Vprašanja se naj pošiljajo zvezi kmetijskih zadrug na Štajerskem v Gradcu, Franzensplatz 2/I.

Tržna poročila.

(Nadaljevanje.)

Graško tržno poročilo.

Sejm s krmo in slamo od 3. decembra do 19. decembra 1909. Pripeljalo se je 40 vozov s 445 meterskimi stoti sena in 23 vozov s 201 meterskimi stoti slame, in je bil boljše obiskan ko pretečeni teden. Cene so bile naslednje: Seno, kislo od K 8.— do K 12.—, sladko od K 8.50 do K 12.50; ržena slama od K 6.40 do K 8.—; pšenična slama od K 6.20 do K 7.80, ječmena slama od K —.— do K —.—; ovsena slama od K —.— do K —.—; ježna slama od K —.— do K 6.—.

Sejm z rogato živino dne 23. decembra 1909. Prignalo se je 173 volov, 117 bikov, 233 krav, 82 živih telet, pripeljalo se je — mrtvih telet, — svinj, — drobnic in — konj.

Izvoz na Nižje Avstrijsko: — volov, — bikov, — krave, — telet; na Gornje Štajersko; 28 volov, 2 bika, 36 krav, — telet; Predarlberško: 10 volov, 4 biki, — krav, — telet; v Nemčijo: — volov, — bikov, — krav, — telet; Moravsko: — volov, — bikov, — krav, — telet; Solnograd: — volov, — bikov, — krav, — telet; na Češko: — volov, — bikov, 12 krav, — telet; v Trst: — volov, — bikov, 22 krav, — telet; v Švico: 30 volov, 8 bikov, — krav, — telet

Cena je bila za 100 kilogramov žive teže klavni voli, tolsti od K 76.— do K 86.— (izjemoma K 88.—), poltolsti od K 66.— do K 74.—, suhi od K 58.— do K 64.—; voli za

pitanje od K 60.— do K 64.—; klavne krave, tolste od K 58.— do K 66.—, poltolste od K 46.— do K 56.—, suhe od K 28.— do K 44.—; biki od K 56.— do K 72.—; dojne krave do 4. teleta od K 60.— do K 70.—, čez 4. teleta od K 50.— do K 58.—; breje od K 52.— do K 62.—; mlada živina od K 60.— do K 70.—. Za 1 kilogram mrtve teže: telet do K —.— do —.—; svinje od K —.— do K —.—; pitanske svinje od K —.— do K —.—. Sejm klavne živine dne 23. decembra 1909. Zaklana živina: 609 telet, 2354 svinj, 14 komadov drobnice.

Cena klavne živine za 1 kilogram: teleta od K 1.30 do K 1.40; teleta Ia (izjemna cena) od K 1.42 do K 1.50; nemške mesne svinje od K —.— do K —.—; nemške pitanske svinje od K 1.40 do K 1.44; ogrske pitanske svinje Ia od K 1.50 do K 1.56; ogrske pitanske svinje IIa od K 1.36 do K 1.44; mesne svinje od K 1.36 do K 1.50, bosnjaške pitanske svinje, debele, od K 1.30 do K 1.40; bosnjaške pitanske svinje, suhe od K 1.30 do K 1.40; ovce od K —.76 do K —.80; kozlički in jagnjeta od K —.— do K —.—. Trgovina živahna. Cena se je vsestransko zvišala.

Letni in živinski sejmi na Štajerskem.

Sejmi brez zvezdic so letni in kramarski sejmi; sejmi, zagnamovani z zvezdico (*) so živinski sejmi, sejmi z dvema zvezdicama (**) pomenijo letne in živinske sejme

Dne 10. januarja pri Novi cerkvi**, okr. Celje; v Šmarju pri Jelšah**.

Dne 11. januarja v Ljutomeru*; v Ormožu

(svinjski sejem); v Rogatcu (sejem z veliko živino); na Planini**, okr. Kozje.

Dne 12. januarja na Ptuj (sejem s ščetinarji); v Imenem (sejem s ščetinarji), okr. Kozje; v Mariboru*.

Dne 13. januarja na Bregu pri Ptuj (svinjski sejem); v Gradcu*.

Dne 14. januarja pri Sv. Filipu-Verače**, okr. Kozje; v Gradcu (sejem z mlado živino).

Dne 15. januarja v Brežicah (svinjski sejem); v Arvežu (sejem z drobnico).

Dne 17. januarja v Petrovčah**, okr. Celje; pri Sv. Petru**, okr. Gornja Radgona; v Kapelah**, okr. Brežice; v Marnbergu**; v Tilmiču**, okr. Lipnica.

Dne 18. januarja v Ormožu (svinjski sejem); v Radgoni*.

Dne 19. januarja na Ptuj (sejem s konji, govedom in ščetinarji); v Imenem (sejem s ščetinarji), okr. Kozje.

Dne 20. januarja na Malih Rodnah**, okr. Rogatec; v Bučah**, okr. Kozje; v Gradcu*; pri Sv. Lenartu v Slov. gor.**; na Bregu pri Ptuj (svinjski sejem); v Ernovžu**, okr. Lipnica.

Dne 21. januarja v Teharjih**, okr. Celje; v Gradcu (sejem z mlado živino).

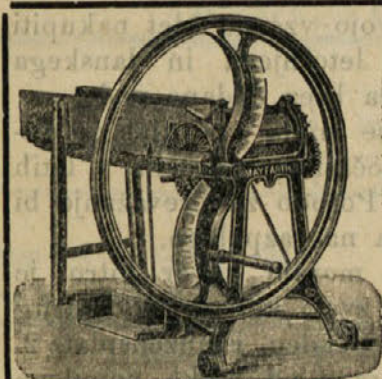
Dne 22. januarja v Mozirju**, okr. Gornji grad; v Brežicah (svinjski sejem); na Bizelj-skem**, okr. Brežice.

Dne 24. januarja v Radgoni**.

Dne 25. januarja v Studenicah**, okr. Slovenska Bistrica; v Ormožu (svinjski sejem); v Koprivnici**, okr. Kozje; v Slovenjem Gradcu**; v Lipnici*.

Oznanila „Gospodarskega Glasnika“ za Štajersko.

Stroje za pripravljane krme
slamoreznice, stroje rezanje
repe, pripravljane zdroba,
parjenje krme, koteljske peči,
sesalke za gnojnice

izdelujejo in pošiljajo v najnovejših in izbornih
konstrukcijah 418—6

Ph. Mayfarth & Co.

tvornice kmetijskih strojev, livarne železa in parne
kladiva

DUNAJ II., Taborstrasse 71.

Zahtevajte obširne kataloge, ki se pošiljajo zastonj in poštne
pro-to. — Zastopnike in preprodajalce si želimo.

Stroje za valjenje

za domačo in divjo perut-
nino, patentirane, 10 let
preskušane od K 30.— na-
prej ima 15—12

G. Mücke,

Relsenberg 127 pri Dunaju.

Oznanila

v „Gospodarskem Glasniku“
dosežejo pri veliki izdaji
največjo razširjatev.

Ure na obroke

dobi vsakdo.

Štv. 72. prava 14 karatna zlata Plaque ura za
gospode ali dame, fino gravirano kolesje na ka-
menih, K 20.— Ista z dvojnimi pokrovcem K 25.—

Štv. 73. Prava srebrna ura za gospode ali dame,
s tremi zelo močnimi srebrnimi pokrovcem, obilno
gravirana, s sliko konja, jelena, leva ali pokra-
jine, dobro kolesje, točno regulirana K 30.—

Štv. 74. Zadnja novost: Srebrna osem dneva
remonterka za gospode, ki teče enkrat navita ne-
prenehoma 8 dni, na rubinih vidno zunaj K 35.—

Štv. 75. Prekrasna tula monterka za gospode
ali dame s 8 pokrovcem in pozlačeno krono, za-
nesljivo kolesje K 18.—

Štv. 76. Niklasta monterka za dečke, odprta,
moderna in lepo gravirana K 8.—

Cene se razumejo na obroke po 2 K mesečno;
pri naročilu pa se mora polovica zneska poslati
naprej ali pa plačati po povzetju.

Wiener Uhrenhaus Heinrich Weiss

Dunaj XIV, 1/L. G. 259—24

2 kroni mesečno.

Superfosfate

rudninske in živalske, najbolj zanesljivo, izborno
in ceno gnojilo s fosforjevo kislino

— za vsako zemljo. —

Vsebinska strogo garantirana. Zajemčen hiter učinek,
največji pridelki. 5—12

Za poletne naseve neizogibno potrebno.

Dalje

amonijakove, kalijeve in solitrove superfosfate

pošiljajo

**tvornice za umetna gnojila, trgovci,
kmetijske zadruge in društva.**

Pisarna: Praga, Příkopy 17.

Gospode naročevavce

uljudno prosimo, naj se pri kupovanju bla-
govolijo sklicevati na naš list.

Perlan I.

Franckova :špecialiteta rži:

„Perl-rž“

— kot najboljša žitna kava,

močan vonj,

kavi podobni okus,

snažno izdelovanje in

slastni zavoji.

Najsigurneje jamstvo za skrbno pripravljane

nudijo: Henr. Francka sinovi.

Mali dodatek pravega : Franckovega:

pridatka k kavi

daje **„Perl-rženej-kavi“**

polnejši okus,

lepo zlatorujavo barvo!

Pristna

samo s to

varstv. znamko:

Varstv. znamka.

in
imenom

: Franck:

X 6726 06 I.

359—5

